

*DASZUTA_RECENZJA

Prof. dr hab. Jacek Baluch

Uniwersytet Jagielloński

UNIWERSYTET WARSZAWSKI

WYDZIAŁ POLONISTYKI

wpłynęło dnia 27.05.2019 ✓

Uniwersytet Warszawski

ul. Krakowskie Przedmieście 26/28

Warszawa 00-325

Wydział Polonistyki

Prof. dr hab. Jacek Baluch
Recenzja rozprawy doktorskiej Anety Daszuty

Strukturalizm Jana Mukarowskiego w kontekście nowoczesności.

Praca wykonana pod kierownictwem Prof. dr hab. Joanny Goszczyńskiej.

Przedstawiona do oceny praca doktorska Mgr Anety Daszuty jest w kontekście polskiej bohemistyki pracą ważną. Można powiedzieć, że właśnie w polskim kontekście naukowym ujawnia się jej doniosłość. Pokazuje bowiem jak od końca lat trzydziestych kolejne pokolenia polskich badaczy inspirowały się czeską teorią literatury. Pierwsze, to środowisko warszawsko-wileńskie (z udziałem Czechów Hrabaka i Horalka), kolejne, czasów wojny (wymiana listów między Żółkiewskim a Siedleckim),

powojenne zorientowane socjologicznie (Żółkiewski, Mayenowa), dalsze pokolenie skupione wokół IBL i Janusza Sławińskiego wreszcie młodsze w czym miałem okazję wziąć udział. Co charakterystyczne kolejnym falom zainteresowania czeską teorią literatury towarzyszyły próby przekładów. Dla każdego z tych kontekstów konieczne było stworzenie metajęzyka, który wyrażał przede wszystkim chęć aktywnego udziału we współczesnym dyskursie naukowym. Czesi musieli się tu rozliczyć z dziedzictwem własnego pozytywizmu oraz Herbartyzmu. Można powiedzieć, że już tutaj tkwiły zalążki podjęcia takich problemów jak usytuowania praskiego strukturalizmu w postnowoczesności.

Po pracach nad polsko-czeskim słownikiem terminów literackich oraz opisie recepcji praskiego strukturalizmu (porównaj Gierowski Baluch, oraz Gierowski) wydawać by się mogło, że miejsce na czeskie inspiracje w polskim literaturoznawstwie uległy wyczerpaniu. Rozprawa doktorska Anety Daszuty dowodzi, że tak nie jest. Rzadko też się zdarza, że doktorant ma już za sobą książkowy debiut naukowy tematycznie mocno powiązany z przedkładaną rozprawą. Natomiast translologiczne publikacje doktorantki poniekąd poświadczają główne tezy rozprawy.

W swojej pracy *Strukturalizm Jana Mukarowskiego w kontekście nowoczesności*, doktorantka stworzyła zwarty system metajęzyka, dzięki któremu powstała praca w sposób klarowny prezentująca nowe spojrzenie na teorię Mukarowskiego widzianą z polskiej perspektywy.

Sama rozprawa doktorska Anety Daszuty prezentuje nie tylko wysoki poziom refleksji naukowej, ale co na tym poziomie zdarza się rzadko przedstawia w jak najkorzystniejszym świetle dotychczasowy dorobek autorki. Autorka opublikowała już wcześniej w formie książkowej przekłady prac Mukarowskiego, wśród których jeden jest szczególnie cenny. Chodzi o studia Machowskie Mukrowskiego.

Strukturalistom bardzo zależało na tym, żeby ich analizy literatury czeskiej, zarówno klasyki (Macha, Capek) jak i współczesności (głównie poezja: Hallas) zostały wprowadzone do świadomości analitycznej literaturoznawstwa. Teoria literatury miała w pewnej mierze promować literaturę czeską w świecie. To samo powtórzyło się w okresie późniejszym, kiedy na przykład w dziełach teoretycznych można było cytować awangardową klasykę i dzieła w oficjalnym obiegu zakazane. Wiadomo również, że w Polsce czeska teoria literatury odegrała ważną rolę w jej obecności w polskiej świadomości kulturalnej.

Pod tym względem jednak sytuacja uległa ważnej zmianie, ponieważ zmienił się sposób postrzegania czeskiej literatury w Polsce. W Polsce w latach siedemdziesiątych była ona postrzegana przez pryzmat literatury samizdatowej, rękopiśmiennej i

emigracyjnej. Reprezentowanej przez takie nazwiska jak: Hrabal, Kundera i Havel i przez takie gatunki jak esej (Patočka).

W czasach współczesnych daje się jednak dostrzec wyraźna różnica między sytuacją polską i czeską. Współczesny kanon literatury czeskiej różni się od współczesnego kanonu literatury polskiej. Widać to szczególnie w pracach Profesor Ulickiej, za którymi podąża Aneta Daszuta łącząc w perspektywie ogólnoslawistycznej (rosyjski formalizm, czeski strukturalizm i polskie badania zwane kiedyś ergocentrycznymi) różne metajęzyki z konkretnymi propozycjami „poziomu meta-” (meta strukturalizm, nowoczesność zorganizowana, nowoczesność fenomenologiczna, nowoczesność modalna).

W kolejnych przybliżeniach lekturowych rozprawa doktorska Anety Daszuty jawi się coraz bardziej rozprawą teoretyczno-literacką, która będzie wymagała szczegółowej analizy w tym zakresie.

Konkluzja:

Przedstawiona jako rozprawa doktorska praca mgr Anety Daszuty *Strukturalizm Jana Mukarowskiego w kontekście nowoczesności* spełnia ustawowe i zwyczajowe wymagania stawiane pracom na stopień naukowy doktora.

23 maja 2019

